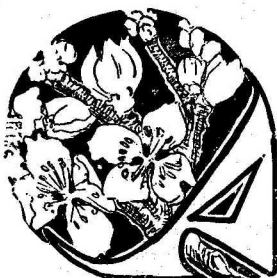

Η ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΨΗΦΟΘΕΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΡΑΒΕΝΝΗΣ

ΠΑΝΤΟΜΕΝ ἔν τινι βι-
θλίῳ τοῦ Προκοπίου
περιγραφὴν ψηφοθετή-
ματος κοσμοῦντος ἐν
Κων|πόλει τὸ αὐτο-
κρατορικὸν ἀνάκτορον.

«Οἱ καλλιτέχναι,
εἶπεν, ἀπεικόνισαν τοὺς πολέμους καὶ τὰς μά-
χας τῆς βασιλείας ὡς καὶ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ
Ἀφρικῇ ἀλωθείσας πόλεις. Ὁ Ἰουστινιανὸς εἶ-
ναι νικητὴς χάρις εἰς τὸν Βελισσάριον ὅστις ἐ-
πιστρέψας μετὰ τοῦ στρατοῦ του προσέφερεν
αὐτῷ τὰ λάφυρα. Ἐν τῷ μέσῳ ὁ Ἰουστινιανὸς
μετὰ τῆς Θεοδώρας ἐορτάζουσι τὸν θρίαμβον
τοῦτον πλήρεις ἀγαλλιάσεως, ἐν ᾧ οἱ βασιλεῖς
τῶν Γότθων καὶ Βανδάλων ἐπικαλοῦνται τὴν
ἐπιείκειάν των».

Ἄλλ' αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἀσθενὴς περιγραφή.

Ὁ κ. Β. Σαρδοῦ κατέχει τεμάχιον μωσαϊ-
κοῦ παριστῶντος τὴν αὐτοκρατίειν νέαν· τὰ
σμαλτώματα παρέχουσιν ἡμῖν πληροφορίας τι-
νάς, ἀλλ' ἀπασαι
αἰεῖκνες αὗται κα-
τὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτ-
τον ἀκριβεῖς ὡχρῶ-
σι πρὸ τῆς ἱστορικῆς
ἀξίας τῶν δύο ἀλη-
θῶς ἐξαισιῶν ψηφο-
θετημάτων τοῦ ἐν
Ραβέννῃ ναοῦ τοῦ
Ἁγίου Βιταλίου.

Ἐκεῖ ἀληθῶς δέον
νὰ μελετήσῃ τις τὴν
Βυζαντινὴν τέχνην
τοῦ ἔκτου αἰῶνος.
Μόλις τις εἰσέλθῃ
εἰς τὸν ναὸν τοῦτον
καταλαμβάνεται ὑ-
πὸ ἐκπλήξεως καὶ

θαυμασμοῦ παρατηρῶν εἰς τὴν ἀψίδα δύο θαυ-
μάσια φατνώματα, διὰ χρωμάτων ζωηρῶν ἀκό-
μη καὶ ποικίλων παριστῶντα τὸ μὲν τὴν Θεο-
δώραν μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς, τὸ δὲ τὸν
Ἰουστινιανὸν περιστοιχόμενον ὑπὸ ἱερέων καὶ
φυλάκων φερόντων ἀσπίδας προπορευομένου
τοῦ ἐπισκόπου Μαξιμιανοῦ. Ὁ χρυσὸς ὁ παν-
ταχίθεν ἀποστίλβων εἰς χιλιάδας ψηγμάτων ρί-
πτει ζωηρὰν χροιάν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς συνθέ-
σεως. Ἡ Θεοδώρα φέρει πολυτελὲς ἔνδυμα καὶ
εἶναι κεκαλυμμένη δι' εὐρέως μανδύου πορφυροῦ
καὶ ἐπιχρύσου κεκοσμημένου κάτωθεν διὰ ται-
νίας παριστώσης τὴν προσκίνησιν τῶν Μάγων.

Ἡ κίνησις αὐτῆς ὅπως φέρῃ εἰς τοὺς βραχίο-
νας εἶδος ἀρτοφορίου χρυσοῦ πεποικιλμένου διὰ
πολυτίμων λίθων ἡμιαντίζει τὸ μανδύαν τοῦτον
ἀφίνουσα νὰ διαφαίνεται ἡ λευκὴ αὐτῆς ἐσθῆς
κεκαλυμμένη ὁμοίως πρὸς τὰ κάτω δι' ἐξαισί-
ου ποικίλματος πλήρους πολυτίμων λίθων. Ἡ μι-
κρὰ κεφαλὴ τῆς κρύπτεται σχεδὸν ὑπὸ βαρὺ
διάδημα μαργαριτῶν καὶ ἀπὸ τῆς κόμης τῆς
κρέμονται χρυσοὶ πολυτίμων λίθων, οἵτινες συ-
νενοῦμενοι ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς σχηματίζουν

ἔσοχον περιδέραιον
λαμπρῶν ἀδαμάν-
των ἐν εἴδει ἐπωμί-
δος ἀμυθῆτου πολυ-
τελείας. Οἱ πόδες
τῆς ἐγκλείονται ἐν-
τός πεδύλων χρυσῶν.
Μετὰ μεγαλοπρε-
πείας ἡ αὐτοκράτει-
ρα προχωρεῖ πρὸς
τὸν ναὸν προπορευο-
μένων δύο διακόνων,
ὧν ὁ εἰς αἶρει παρα-
πέτασμα τῆς θύρας
τοῦ ναοῦ ὅπως εἰ-
σέλθῃ ἡ συνοδεία ἡ-
τις εἶχεν ἤδη ὑπερ-
βῇ τὸν πρόναον, ἐν-

Ἡ Θεοδώρα μετὰ τῆς ἀκολουθίας τῆς

Ἰαπωνίς (Μουσὴ τῶν τεῦπωλείων).

Δεσποινίδες Ἰαπωνίδες καλῆς τάξεως

Ἰαπωνίς καλλιτέχνης ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τῆς ποικίλλουσα διὰ τοῦ χρωστικτοῦ καταπέτασμα.

Οὐκ εὐρίσκετο ἡ ἱερὰ κρίνη. Ἡ Θεοδώρα παρκαλουθεῖται ὑπὸ πριγκηπισσῶν περιβεβλημένων θαυμασίας ἀμφιέσεις. Ἡ ἀμέσως ἀκολουθοῦσα αὐτὴν φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων μακρὸν πέπλον ἐκ λευκοῦ τριχάπτου· τὸ ἔνδυμα, χρώματος βαθέος, εἶναι πλήρες χρυσοῦν ποικιλιμάτων διατεθειμένων ἐν σχήματι περιζώματος.

Ἡ παράστασις αὕτη εἶναι θαυμασία καὶ λίαν καλλιτεχνικὴ δεικνύουσα τὴν Αὐλὴν τοῦ Βυζαντίου ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ λεπτῇ πολυτελείᾳ καὶ λαμπρότητι· φαίνονται ἐκεῖ αἱ ἄπειροι λεπτομέρειαι τῶν ἀμφιέσεων, κοσμημάτων καὶ ὑφασμάτων, ἐν ἐνὶ λόγῳ πλήθους τεκμηρίων πολυτίμων διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν.

Τὸ δεύτερον φάτνωμα παριστᾷ τὸν Ἰουστινιανὸν μετὰ πλήρους συνοδείας ἱερέων καὶ ἀνακτορικῶν φυλάκων. Ὁ αὐτοκράτωρ φέρει εἰς

τοὺς βραχίονας χρυσοῦν κάνιστρον, εἶναι περιβεβλημένος ἐπίσης μακρὸν μανδύαν, πορφυροῦν καὶ ἰόχρουν, προσηρμοσμένον ἐπὶ τῶν ὤμων διὰ μεγάλης πόρπης ἐξ ὑπερμεγέθους ρυθινίου περιστεφεμένου ὑπὸ βριλλαντίων. Ἐπὶ τοῦ δεξιῦ μέρους τοῦ μανδύου παρατηρεῖται πλουσία προσθήκη χρυσοῦν ποικιλιμάτων· τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα ἀποτελεῖται ἐκ δύο στίχων θαυμασιῶν μαργαριτῶν.

Ὁ ἐπίσκοπος Μαξιμιανός, φέρων περιτραχήλιον λευκὸν ἐπὶ τοῦ πρασίνου φαιλόνιου του, κρατεῖ σταυρὸν ἐν τῇ χειρὶ ἐνῶ δύο διάκονοι προηγούνται ὁ μὲν φέρων λειτουργικὸν πλουσίως δεδεδεμένον διὰ σμαλτωμάτων, ὁ δ' ἕτερος θυμιατήριον.

Δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν περιγραφὴν πλήρη τῶν πολυτίμων τούτων ψηφιδωμάτων, λέγο-

μεν μόνον ἀπλῶς ὅτι μετὰ τῶν δύο τούτων συνθέσεων συνδέεται καὶ τρίτη ἀποτελοῦσα τὸ μέρος τῆς ἀψίδος τῆς παριστώσης τὸν Χριστὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ Κόσμου. Φέρει τοὺς χαρακτῆρας νέου ἐφήβου καὶ κρατεῖ ἐν τῇ δεξιᾷ στέμμα, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ βιβλίον. Δύο ἄγγελοι εὐρίσκονται παρ' αὐτῷ παρουσιάζοντες αὐτῷ τὸν ἅγιον Βιτάλιον καὶ τὸν Ἐκκλήστιν, εἰς τὸν πρῶτον τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς προσφέρει τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου. Ἡ περιτέχνησις τῶν καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι περίεργος πρὸς μελέτην καὶ αἱ ἐλάχιστοι λεπτομέρειαι εἶναι μεμελετημέναι ἔχουσαι ἅπασαι σημασίαν τινα. Οὕτως ἐν τῷ ψηφισθημένῳ τούτῳ ὁ ἄρχων τῆς ἐκκλησίας ἅγιος Βιτάλιος παρίσταται ἐν τῷ πρῶτῳ διαγράμματι δεξιᾷ τοῦ Χριστοῦ φέρον περὶ τὴν κεφαλὴν φωτιστὴ φανον καθὼ μαρτυρήσας· ὁ ἐπίσκοπος Ἐκκλή-

σιος ἀπεναντίας εἶναι σχεδὸν ἐξηφανισμένος· ἐν τῷ δευτέρῳ διαγράμματι φέρει ἐν ταῖς πτυχαῖς τοῦ φαινομένου τοῦ σχεδίου οἰκοδομῆς ὅπερ συμβολίζει αὐτὴν ταύτην τὴν ἐκκλησίαν. Οὗτος ὄντως ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ἁγίου Βιταλίου ἐν ἔτει 526 εἰς τὸ αὐτὸ μάλιστα μέρος ὅπου ὁ ἅγιος οὗτος ὑπέστη τὸ μαρτύριον κατὰ τὰ 62.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὰ 526 ἡ ἐπιρροή τῆς Βυζαντινῆς τέχνης δὲν ἦτο ἀκόμη αἰσθητὴ ἐν Ραβέννῃ. Ὁ Μαξιμιανὸς βραδύτερον ἐνεκαίνισε τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐν τῷ ψηφισθημένῳ τούτῳ διακρίνομεν ἰδιαιτέρως τὸν τρόπον καθ' ὃν αἱ καλλιτέχναι παρίσταν τὸν Χριστὸν, ὅστις εἰκονίζεται ὡς ἐν ταῖς κατακόμβαις «πάντοτε εὐμενὴς, νεαρὸς ὡς Ἀπόλλων.»

[Ἔπεται τὸ τέλος]

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ἑΝΟΣ ἩΜΗΝΟΣ.

ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ

ατήρχετο βιαστικὰ τὴν ὁδὸν Πατισίων τὸ τράμ, ὅτε τὸ σταματᾷ καὶ ἀνέρχεται μία γυναῖκα ταπεινοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ὁποία ἐφαίνετο πολὺ κουρασμένη. Ἐστάθην ὀρθία πλὴσίον μου. Δὲν εἶχεν ἐπαναρχίσῃ τὸν δρόμον τοῦ τράμ, ὅτε ἀκούω τὴν γυναῖκα αὐτὴν νὰ μὲ καλῇ ὀνομασί. Ἐκοπίασα νὰ τὴν ἀναγνωρίσω. Αὐτὸ τὸ ἐρεπίτιον τοῦ σώματος μὲ τὰς ἠθικὰς ἀλγηδόνας, αἱ ὁποῖαι ὥργωσαν βαθέως τὰς παρεῖας καὶ ἐκοίλαναν τοὺς ὀφθαλμούς, αὐτὸ τὸ ἐξησθενισμένον σαρκίον εἶνε ἡ ὑπέροχος βασιλίσσα τοῦ θεάτρου, αὐτὴ ἡ ὁποία πρὸ δεκαετίας ὡς πνοὴ ὀρμητικὴ θυέλλης ἐπνευσεν ἐπὶ τῆς Ἑλλ. σκηνῆς, ἡ ὁποία ἔσυρε δέσμιον ὀπισθεν τοῦ θριαμβευτικοῦ ὄρατος τῆς ὁλόκληρον τὸν Ἀθηναϊκὸν κόσμον, ἡ ὁποία ἐφέρετο μετὰ τὸ μεδονύκτιον ἐν ἰαχαῖς καὶ ἐστεφανωμένη ἀπὸ τοῦ «Παραδείσου» εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ «Στέμματος», τῆς ὁποίας τὴν ἄμαξαν ἐξευγνύετο ἡ φοιτητικὴ νεολαία διὰ τὴν ὁποίαν ἡ σκηνὴ μετεβάλλετο εἰς περιστερεῶνα καὶ αἱ στῆλαι τῶν ἐφημερίδων ἐξεχείλιζαν ἀπὸ ἀρθρα διθυραμβῶδη, ὑμνοῦντα τὸ τραγικὸν τῆς δαιμόνιον καὶ τὸ σκηνικὸν κάλλος; Αὐτὸ τὸ ἐρεπίτιον λοιπὸν ἦτο ἡ Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου; Δὲν διέφυγε τὴν νοσηροσύνην τῆς ἡ ἐκπληξίς μου.

— Πονῶ στὸ σῶμα πονῶ στὴ ψυχὴ.

Καὶ εἶπε τὰς λέξεις αὐτὰς μὲ τόσον πόνον καὶ τόσῃ ἔξαρσιν, ὥστε τῶρα μόλις ἤρχισα νὰ πει-

θῶμαι ὅτι πράγματι αὐτὴ ἦτο ἡ Εὐαγγελία, διότι μόνον αὐτὴ ἤμποροῦσε νὰ ἀπαγγείλῃ τοὺς δύο αὐτοὺς πόνους μὲ τόσῃ βαθύτην σπαραγμῶν.

Σπανίως ἡ ἀνθρωπίνη ματαιότης ἐνεφανίσθη πρὸ ἐμοῦ μὲ τοιαύτην τραγικὴν καὶ ἀμείλικτον ἐπιβολήν. Δι' ὅλον τὸν κόσμον ἡ παρακμὴ ἐνέχει τι τὸ θλιβερόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς τέχνης, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ ὑπῆρξε ἀδιάκοπος σειρὰ θριάμβων, τῶν ὁποίων κάθε ἀναπνοὴ ἦτο καὶ ἐν χειροκρότημα καὶ μία δάφνη καὶ μία ἀποθέωσις, ἡ ἐγκατάλειψις, ἡ λήθη εἶνε τὸ τραγικώτερον δράμα. Ἐξ ὅσων δύναται τις νὰ φαντασθῇ καὶ τὸ ὅποιον ἐν ἀπομονώσει καὶ ἐν μαρασμῷ παίζουν τώρα, κατὰ μοιραίαν ἀνάγκην, ἀνευ θεατῶν, εἰς τέσσαρας ὑγροὺς καὶ ἀνυλίου τοίχους ἐνὸς ὑπογείου...

Καὶ ἡ καλλιτέχνης, ἡ ὁποία εἰς ἐπαυσε νὰ παίζῃ δὲν ἐπαυσε νὰ εἶνε καὶ συμπαθὴς—τώρα δὲ πλέον ὡς ἀνθρωπὸς συμπαθὴς—μοῦ διηγήθη μὲ ἀπειρον ἀπογοήτευσιν τὰς περιπετείας τῆς, τὴν δυστυχίαν τῆς, οἰκτείρουσα τὴν ἐν γένει κατάστασιν καὶ ἑαυτῆς καὶ τοῦ θεάτρου, διὰ τὸ ὅποιον ἔδωκε καὶ τὴν τελευταίαν ἱκμάδα τῆς καλλιτεχνικῆς ζωῆς τῆς καὶ τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλεῖον ὠνευρεῖθαι ἄλλοτε περιλαμπρὸν τὸ εὐέξαπτον πνεῦμα τῆς. Μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ υἱὸς τῆς—ὥχρον ἀπομεινάριον ἀτυχεστάτου γάμου—πάσχει ἀπὸ ψυματίωσιν τῶν ὁστέων, καὶ ἡ ἀτυχὴς μήτηρ μὲ τὴν ἀγνοίαν ἡ ἵποια τὴν σφίζει ἀπὸ τὴν ὁδύνην, συνεπέργανε μὲ μίαν πεποῖσιν.

— Ψυματίωσις τί νὰ εἶνε; Δὲν εἶνε βέβαια φθίδις...

Καὶ ἐσπευδα νὰ θυσιάσω εἰς τὸ φίλτρον τῆς